

С Т А Н О В И Щ Е

относно дисертационния труд на **Михаела Божидарова Рачева**

за присъждане на образователната и научна степен „**доктор**“

*Професионално направление: 1.2. Педагогика (Теория на възпитанието и дидактика -
Предучилищна педагогика)*

*Тема на дисертационния труд: "Медийната грамотност на 6-7-годишните деца
в процеса на педагогическо взаимодействие в подготвителна група/клас".*

Научен ръководител: доц. д-р Вероника Вълканова

Дисертационният труд на Михаела Божидарова Рачева се състои от увод, три глави, заключение, приложения и библиография. Съдържа 203 страници, от които 15 са приложения и литература. Библиографията включва 176 заглавия, от които 97 на български, 29 на руски и 50 на английски език.

Трудът е на тема "Медийната грамотност на 6-7-годишните деца в процеса на педагогическо взаимодействие в подготвителна група/клас" и очертава интересна и актуална проблематика, безспорно допринасяща за развитието на медийната педагогика като интердисциплинарно и все още недостатъчно добре проучено поле в областта на педагогическите науки у нас.

В дисертационния труд медийната грамотност е осмислена като „възможност за достъп и умение да се анализират и оценяват изображенията, звукът и посланията, които хората получават всекидневно чрез медиите, като част от съвременната им култура“ (стр. 13). Налице е позоваване и на съвременни Европейски директиви, където разбирането за медийна грамотност се отнася до „умения, познания и разбирания, които позволяват на потребителите да използват медиите ефективно и безопасно“ (стр. 14).

Теоретичната постановка, както и изследователският модел, заляга върху разбирането на Соня Ливингстоун за същността на медийната грамотност, включваща четири компонента: *достъп, анализ, оценяване и създаване*, като се застъпва тезата, че моделът на Ливингстоун има „предимството да бъде еднакво приложим по отношение на

печата, радиото, телевизията и интернет“ (стр. 20). В дисертацията се приема виждането, че „възрастовите особености на 6-7-годишните деца поставят ударението върху първия компонент“ (стр. 7), а именно – *достъпна до медийна информация*, „докато по отношение на другите три може да се говори само за първоначална подготовка за изграждане на такива умения“.

Аргументирано се обосновава твърдението, че „поставянето на началото на формирането на медийната грамотност“ е именно в предучилищна възраст (стр. 83; стр. 111). Направено е логичното заключение, че „изследването на формирането на медийната грамотност сред децата, задължително включва и яснота относно степента ѝ на развитие сред тези, с които те постоянно общуват“ (стр. 87).

Като приноси на дисертационния труд бих открила следните постижения:

- стъпвайки на разбирането на Соня Ливингстоун за същността на медийната грамотност, в докторската дисертация е разкрита спецификата на медийната грамотност именно в предучилищна възраст, фокусирайки се преди всичко върху компонента *достъп*;
- аргументирано и доказано е предположението, че за формирането и развитието на медийната грамотност при децата сериозно влияние оказват фактори като семейната среда, ролеви модели на родители, приятели, педагози и учители, „чието ниво на медийна грамотност до голяма степен (пред)определя това на подрастващите“ (стр.44, *Автореферат*);
- потърсено е прякото приложение на медийната грамотност в образователните направления на педагогическото взаимодействие в детската градина;
- обоснована е ролята на медийната грамотност като фактор за социализацията и развитието на личността;
- създаден е изследователски модел за проверка на нивото на формиране на медийна грамотност сред децата в предучилищна възраст и първи клас чрез използването на анкетни карти, проверяващи мястото и ролята на медиите в цялостното психическо и интелектуално ниво на децата, както и по-специално по отношение на тяхната социализация, като в проучването участват 400

респонденти (родители и педагози);

- коментирайки резултатите от проучването, показващи, че родителите и педагозите не разбират добре същността и ролята на медийната грамотност, в дисертационния труд е очертана необходимостта от целенасочено образователно взаимодействие в тази посока, както и от разработване на „тестове, показващи степента на медийна грамотност на учителите от всички образователни степени, както и на децата на входа и изхода на всяко поредно образователно ниво, което те преминават, при това на базата на конкретни и измерими показатели“ (стр. 187);
- обоснована е потребността от разработването на „адекватна нормативна рамка за развитие и приложение на медийната грамотност като част от съставен и ключов елемент на образователната система“ (стр. 45, *Автореферат*), като „медийната грамотност следва да стане конкретна част не само от стратегически документи и програми“ (стр.186), „но и неразделна част от дидактическите помагала за семейно възпитание, обучение и образование“.

Важно е също да се отбележи, че по темата на дисертационния труд Михаела Рачева има 4 самостоятелни публикации, една от които в чуждестранно списание (на английски език). Освен това докторантът има две публикации в съавторство, една от които е в Годишника на ФНПП.

Отчитайки всички достойнства на дисертационния труд на Михаела Рачева, си позволявам да отправя две препоръки, съобразяването с които би обогатило полето на проучването и би разкрило нови изследователски аспекти пред докторанта:

- Макар и да е обяснимо, че етапът, свързан с *достъпа* до медии е най-широко представен в изследваната възраст, в дисертационния труд би било добре да се потърсят и доказателства за евентуални (макар и единични) прояви на медийна грамотност при 6-7-годишни деца на етапа и на останалите компоненти от модела на Ливингстоун (*анализ, оценяване и създаване*) - разбира се, съобразени с психолого-педагогическите характеристики на проучваната възраст и пречупени през индивидуалния детски „медиян опит“. Подобна посока на проучване докторантът би могъл да предприеме в бъдещи свои проучвания.

- Желателно е в дисертацията по-категорично да се очертае същността на посочените в хипотезата „иновационни практики“ именно по посока на ефективното използване на медийните средства с цел изграждане на медийна грамотност у децата на прехода между детската градина и началното училище.

Дисертационният труд на Михаела Рачева "Медийната грамотност на 6-7-годишните деца в процеса на педагогическо взаимодействие в подготвителна група/клас" притежава качествата на докторска дисертация и дава принос към полето на съвременната предучилищна педагогика пресечена през фокуса на медийното образование.

Въз основа на всичко казано по-горе, убедено давам своя положителен вот и предлагам на Уважаемото научно жури **на Михаела Божидарова Рачева да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“** по 1.2. Педагогика (Теория на възпитанието и дидактика - Предучилищна педагогика).

.....
Доц. д-р Розалина Енгелс-Критидис

17.11.2015г.

София